

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 5. december 2024
Kontor: Proces- og
Insolvensretskontoret
Sagsbeh: Cecilie Brandt Opstrup
Sagsnr.: 2024-08035
Dok.: 3340028

Kommissorium for Retsplejerådet

Baggrund

Retshjælp og fri proces er centrale elementer i retssystemet, fordi disse ordninger medvirker til at sikre, at alle i praksis har adgang til at få juridisk bistand og i sidste ende til eventuelt at få prøvet deres sag ved domstolene.

Reglerne om offentlig retshjælp indebærer, at staten yder tilskud til, at den enkelte borger kan modtage juridisk rådgivning forud for, at en sag indbringes for domstolene. Rådgivningen kan enten ydes af advokater eller af retshjælpsinstitutioner (advokatvagter og retshjælpskontorer).

Fri proces er udtryk for, at staten yder økonomisk bistand med henblik på at sikre den enkelte borgers adgang til domstolene. Formålet med fri proces er således at give personer med mindre gode økonomiske forhold mulighed for at føre retssag på linje med personer med bedre økonomiske forhold.

Private retshjælpsforsikringer indgår i et samspil med reglerne om retshjælp og fri proces.

De nugældende regler om offentlig retshjælp og fri proces blev i hovedtræk indført med virkning fra den 1. januar 2007 (ved lov nr.

554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces)). Lovændringerne svarede i det væsentlige til Retsplejerådets forslag til ændringer i betænkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III (Adgang til domstolene).

I 2020 anmodede Justitsministeriet Retsplejerådet om at undersøge årsagerne til faldet i antallet af civile sager ved domstolene og om på baggrund af denne undersøgelse at overveje, om faldet i sagsantallet giver anledning til ændringer af den civile retspleje.

Retsplejerådet fik som led i dette arbejde af Justitsministeriets Forskningskontor udarbejdet en spørgeskemaundersøgelse vedrørende virksomheders og borgeres håndtering af retlige konflikter. Undersøgelsen viste bl.a., at advokater og retshjælpsinstitutioner vurderede, at de økonomiske omkostninger ved en retssag og lange sagsbehandlingstider ved domstolene var hovedårsagerne, når private borgere vælger ikke at gå til domstolene med retlige tvister.

Efter anmodning fra Justitsministeriet afgav Retsplejerådet i 2023 et katalog med anbefalinger til nedbringelse af sagsbehandlingstiden i civile sager ved domstolene. Retsplejerådet opfordrede heri til, at der i forbindelse med en ny flerårsaftale for domstolene sættes mere præcise mål for en påkrævet revision af reglerne om retshjælp og fri proces, og rådet anførte, at der bl.a. er behov for at få overvejet spørgsmålet om retshjælpsforsikringernes dækning.

Retsplejerådet anmodes på den baggrund om at gennemgå de gældende ordninger for retshjælp og fri proces samt ordningernes samspil med de private retshjælpsforsikringer og fremkomme med anbefalinger til ændring af ordningerne.

Retsplejerådet kan bl.a. overveje behovet for ændringer i relation til følgende emner, men kan også inddrage andre temaer, som rådet finder væsentlige for den fremtidige indretning af retshjælpsordningerne:

- Muligheden for forenkling af strukturen i det offentlige retshjælpssystem
- Sagstyperne, der er eller bør være omfattet af adgang til offentlig retshjælp og fri proces, herunder sager, der er under behandling ved forvaltningsmyndigheder
- Aktørerne på retshjælpsområdet, herunder de forskellige aktørers rolle og opgavefordelingen mellem dem
- Muligheden for at yde økonomisk støtte til offentlig retshjælp til særlige målgrupper
- Geografisk udbredelse af tilbud om offentlig retshjælp
- Muligheden for forenkling og effektivisering af processerne for ansøgning om og tildeling af henholdsvis offentlig retshjælp og fri proces, herunder ved digitalisering
- De økonomiske betingelser for offentlig retshjælp og fri proces
- Behovet for kontrol med ydelser leveret under ordningerne om offentlig retshjælp og fri proces, herunder deres kvalitet
- Forholdet mellem på den ene side offentlig retshjælp og fri proces og på den anden side private retshjælpsforsikringer
- Private retshjælpsforsikringers rolle i retshjælpssystemet, herunder om der er sikret tilstrækkeligt incitament til, at forsikringsbranchen udbyder produkter, som understøtter retshjælpsordningerne mest effektivt

I forbindelse med overvejelserne skal Retsplejerådet, i det omfang det er relevant, inddrage erfaringer fra udlandet med særligt fokus på sammenlignelige lande.

Der skal lægges vægt på, om anbefalingerne er udgiftsneutrale for staten.

Retsplejerådet kan i relevant omfang inddrage de anbefalinger, der siden de nugældende reglers ikrafttræden har været fremsat af bl.a. Danske Advokater og Advokatrådets arbejdsgruppe og Justitia.

Retsplejerådet kan i forbindelse med sit arbejde afholde møder og drøfte spørgsmål med relevante interessenter.

Retsplejerådet anmodes herudover om i relevant omfang at udarbejde lovudkast, der gennemfører rådets forslag.

Retsplejerådets arbejde tilrettelægges med henblik på endelig afrapportering senest i sommeren 2026.

Nærværende kommissorium erstatter Retsplejerådets hidtidige kommissorium om en generel gennemgang af den civile retspleje.